

Posudek bakalářské práce Martina Jirkala

Japonsko v díle Jana Havlasy

Bakalářská práce Martina Jirkala zabývající se „japonskou“ tvorbou Jana Havlasy je kultivovaným popisem dnes ne zcela známého díla pozoruhodného diplomata a cestovatele. Autor popisuje jak cestopisy, tak Havlasovy „japonerie“- tedy Japonskem inspirované, fantastní, populární příběhy - většinou povídky (s výjimkou románu Okna do mlhy), srovnává způsob zobrazení Havlasou obdivovaného kraje. Zachycuje vypravěčské postupy a snaží se vysledovat, jak se realita transformuje do fikčního světa kdysi oblíbeného populárního čtení. Využívá poměrně dobře - byť nijak invenčně - narativní teorie, sleduje funkci exotismů v této populární četbě, jak naplňují dobová očekávání a snaží se ukázat, co je naopak překvapivě živé, ba dokonce co překračuje rámeček své doby. Jedním ze zajímavých témat, které autor práce částečně rozvíjí, je otázka vztahu psaní a obrazu, neboť řada Havlasových povídek vznikla inspirována japonskými dřevoryty. Jde o práci pečlivou, kultivovaně napsanou, které však podle mého názoru bohužel schází alespoň pokus vysvětlit některé jevy hlouběji. Práce tak působí poněkud nevzrušivě.

Autor bakalářské práce je japanolog, a tak by se jistě nabízela řada otázek. Navíc dnes bychom Havlasovy pohledy na východ přece jen měli podrobit nějaké zásadnější kritice. Také řada povídek sleduje mnohem spíše romaneskní živel, a Japonsko je i přes věrnost detailu i sociální cítění, zemí fantazie, mystik, tak jak si to vyžaduje dobrodružná četba. V cestopisech se projevuje Klecanda - tedy Havlasa - byl novinář, vzdělaný vědec a diplomat první poloviny 20. století, který byl kromě jiného i členem českého Orientálního ústavu. Také by bylo možná vhodné v souvislosti s Havlasovým zájmem o Japonsko připomenout, že jeho otec, náruživý nacionalista Jan Klecanda, byl rovněž novinářem - zpravodajem z Rusko - japonské války v 1905. Výklad Havlasova curricula jakoby také sugeroval, že byl ve svém životě nedoceněn. Havlasův život, stejně jako život jeho bratrů a otce byl mimořádný. Havlasa byl také oceňován za svoji práci a angažovanost (aktivně se účastnil protirakouské činnosti spolu s otcem a bratrem historikem Vladimírem, bratr Jiří protirakouský odboj v Rusku a jeho bratranec byl významný generál Vojtěch Vladimír Klecanda). Byl členem Národního výboru. Po válce byl považován za jednoho z nejvýznamnějších znalců koloniální otázky. Martin Jirkal v práci naznačuje, že k životopisu Jana Havlasy je velmi málo zdrojů a o to více musíme být obezřelí v jejich využívání. Jistě by mnohé prozradily i nekrology.

To však jsou ve vztahu k literárnímu zaměření práce okrajové poznámky. (Přiznám se jeho rodinné vazby jsou mi myslím víc než zajímavé) V práci by hlavně měl být přítomen ještě jiný úhel pohledu než je Havlasův. Jako zdroj takových pohledů nabízela dobová recepce jeho plodné tvorby. Sám pojem japonerie, jak Martin Jirkal v drobné poznámce popsal, je na přelomu 19. a 20. století frekventované pojmenování a Havlasa upozorňuje - jej užíval svébytně. Ale snad by nebylo na škodu se více zmínit o recepci japonského výtvarného umění, která sice byla eklektická, ale o to vydatnější, o různých jeho secesních variacích, i proto, že na Havlasu dozajista působily. Hokusaiská vlna

secesi mocně zaplavuje. Vztah českého prostředí k japonskému výtvarnému projevu, jeho integrace, nejen výtvarná, ale i literární (např. v povídkách Růženy Svobodové v určitém období převládá zvláštní, plochá vizuální obraznost, občas dokonce pojmenovaná odkazem na Hokusai), se mi zdá o to významnější, že se Jirkal pokouší popsat, co se děje mezi japonskými dřevoryty a Havlasovými povídkami, jimi inspirovanými. Havlas literárně nenavazoval jen na Julia Zeyera a Jakuba Arbesa.

Škoda také, že Martin Jirkal nevyužil více své kvalifikace a jeho výklady japonského prostředí zůstávají poněkud povšechné.

Práci považuji za solidní a doporučuji k obhajobě a navrhuji známku velmi dobře.

Libuše Heczková

V Praze 1. 2. 2016